

5.9.2023

**NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN JA PERHEVÄKIVALLAN TORJUNNAN TOIMIKUNTA,
PÖYTÄKIRJA 3/2023****Aika** TI 5.9.2023 klo 09:00-12:00**Paikka** Kh. Vaikuttamo, Meritullinkatu 8, Helsinki

Osallistajat

Päivi Sillanaukee, STM (pj.)
 Jari Keinänen, STM (vpj.)
 Elina Kervinen, THL (sihteeri)

Jäsen:

Marjatta Hiekka, UM
 Minna Piispa, OM
 Arto Hietanen, SM
 Piia Pekola, VM
 Anssi Pirttijärvi, OKM
 Varpu Taarna, TEM
 Minna Viuhko, STM
 Pekka Heikkinen, POHA
 Jaakko Lindfors, OPH
 Minna Malviniemi, Valvira
 Elisa Niklander, THL
 Maria Salenius, Kuntaliitto
 Pekka Hänninen, Tilastokeskus
 Peter Levlin, VKST
 Venla Roth, ihmiskauppa/VN
 Tiina Muukkonen, Jäty

Varajäsen:

Janne Leskinen, UM
 Elina Ruuskanen, OM
 Heidi Kankainen, SM
 Outi Luoma-aho, VM
 Kirsi Alila, OKM
 Anna Bruun, TEM
 Marjo Malja, STM
 Måns Enqvist, POHA
 Anne Kolehmainen, OPH

 Suvi Nipuli, THL
 Tarja Tenkula, Kuntaliitto
 Marjut Pietiläinen, Tilastokeskus
 Pia Mäenpää, VKST
 Aino Pennanen, OM
 Sanna Leppäjoki-Tiistola, Jäty

Pysyvät asiantuntijat:

Mari McAteer, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
 Leena Leikas, Ihmisoikeuskeskus
 Marjo Rantala, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
 Päivi Yli-Pietilä, STM/tasa-arvoyksikkö

Erikseen kutsutut asiantuntijat:

Jenni Krogell, THL
 Katja Repo, OM

Pöytäkirja

1 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Varapuheenjohtaja Jari Keinänen toimi kokouksen puheenjohtajana ja avasi kokouksen. Esityslista hyväksyttiin.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja (7.6.2023) on lähetetty toimikunnalle kokouskutsun mukana. Pöytäkirja hyväksyttiin.

3 EU-direktiiviehdotus naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta (Katja Repo/OM)

Katja Repo oikeusministeriöstä (OM) alusti EU-direktiiviehdotuksesta naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta. Euroopan komissio teki ehdotuksen direktiivistä keväällä 2022. Direktiivi on laaja (52 artiklaa), ja siinä on vastaavanlaista sääntelyä kuin Istanbulin sopimuksessa, mutta sääntely vietäisiin vielä pidemmälle. Tavoite on puuttua rikoksiin, jotka kohdistuvat suhteettoman paljon naisiin tai jotka tehdään sukupuolen perusteella, ja turvata rikosten uhreille riittävät oikeudet ja palvelut. Euroopan neuvoston yleisnäkemykset hyväksyttiin kesäkuussa 2023, jolloin alkuperäiseen ehdotukseen tuli muutoksia. Mm. raiskausta koskeva säännös poistettiin kokonaan. Euroopan parlamentin kanta julkaistiin heinäkuussa 2023. Trilogineuvottelut (EP, komissio, neuvosto) alkavat syyskuussa 2023.

Suomelle uutta olisi esituttava ja rikosprosessia koskien se, että uhreiksi tulisi katsoa myös lapset, jotka ovat todistaneet väkivaltaa, sekä lainsäädäntöön pohjautuva väkivallan riskinarviointi. Myös tukipalveluille ja ennaltaehkäisylle olisi tulossa vahvempi lainsäädännöllinen pohja, samoin koordinaatiolle ja yhteistyölle. Komission tavoitteena on saada neuvottelut käytyä kesään 2024 mennessä. Kansalliselle täytäntöönpanolle varataan kolme vuotta.

4 Hallitusohjelman väkivaltaa koskevat kirjaukset (Marjo Rantala/YVV)

Marjo Rantala Yhdenvertaisuusvaltuutetun (YVV) toimistosta alusti hallitusohjelmasta naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen (NKV) työn näkökulmasta. YVV:n tehtävänä on toimia naisiin kohdistuvan väkivallan raporttoijana, puuttua syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta.

Rantala muistutti, että hallitusohjelmasta riippumatta Suomea sitoo kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ja on tärkeää huomioida myös EU:n NKV-direktiiviehdotus, Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma, ja valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko. Keskeistä on muistaa myös tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain edistämisvelvoitteet. Rantala toi esiin, että Istanbulin sopimuksen näkökulmasta hallitusohjelmassa korostuu erityisesti rikosvastuun toteutuminen. NKV-raporttoija seuraa ja arvioi Suomen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä NAPEn ohella. Raporttoija painottaa etenkin rakenteiden ja resurssien kuntoon laittamista, tietopohjan vahvistamista ja uhrien oikeuksien edistämistä rikosoikeusjärjestelmässä. Lisäksi voimavaroja tulisi suunnata palvelujärjestelmän vahvistamiseen, väkivallan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Rantalan esityksen jälkeen puheenjohtaja Keinänen avasi keskustelun ja pyysi NAPEn jäseniä kertomaan hallitusohjelmakirjausten edistymisestä omilla hallinnonaloillaan. Keinänen mainitsi, että melkein kaikille hallitusohjelmakirjauksille oli valittu vastuuministeriö, mutta työ on yhä käynnissä. Tärkeää on, että vastuutahot määrittellään ja he ottavat vastuun kirjausten toimeenpanosta. Tällä hallituskaudella STM haluaa edistää etenkin rakennelakia.

Minna Viuhko lisäsi, että hallitusohjelmassa on selkeästi STM:n vetovastuulle kuuluvia kirjauksia, mutta myös kirjauksia, joissa rooli on jaettu, esim. kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyen. Lisäksi pohditaan, mitä kirjauksia viedään tasa-arvo-ohjelmaan, sekä tarvitseeko Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaa avata ja lisätä uusia toimenpiteitä hallitusohjelman pohjalta.

Oikeusministeriötä koskevissa kirjauksissa prioriteettina on rangaistusjärjestelmä ja vankilat. Nuoriso- ja jengirikollisuuden toimintaohjelman valmistelu on käynnistetty ja valmistuu vuoden loppuun mennessä. Ihmiskaupan vastainen työ on myös huomioitu hallitusohjelmassa. Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma päättyy tänä vuonna ja siitä tehdään ulkopuolinen arviointi. Suomen Itämeren maiden neuvoston (CBSS) puheenjohtajuuskauteen liittyen huomioidaan erityisesti lapsiin kohdistuva ihmiskauppa. Lisäksi on käynnissä Tehoa ihmiskauppaan -hanke. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvää toimintaohjelmaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos nosti esiin tutkimuksen teon edellytysten kaventumisen, kun VNTEAS-rahoitusinstrumentti lakkautetaan. Tietopohja on tärkeä olla kunnossa, väestökyselyt tulisi olla säännöllisiä. Myös väkivallan ennaltaehkäisyyn tulisi panostaa.

Sisäministeriö huomautti, että sosiaaliturvan ja palvelujen heikennykset vaikuttavat myös poliisin toimintaan. Etenkin internetissä ja sosiaalisen median välityksellä tapahtuvaan nuoriin kohdistuvaan väkivaltaan tulisi puuttua, yritysten yhteiskuntavastuuta vahvistaa ja panostaa ennaltaehkäisyyn.

Valtiovarainministeriö muistutti, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman toimeenpanoon ei ole budjetoitu korvamerkittyä rahaa ja hallitusohjelma ohjaa toimintaa.

5 Istanbulin sopimuksen osapuolten komitean päätelmät ja suositukset Suomelle ja Suomen saamat muut kv. suositukset (Marjatta Hiekka/UM)

Marjatta Hiekka ulkoministeriöstä alusti Istanbulin sopimuksen osapuolten komitean päätelmistä ja suosituksista Suomelle ja Suomen saamista muista kv. suosituksista. Hiekka kertoi, että Suomi on sitoutunut kymmeneen YK:n ihmisoikeussopimukseen. Sopimuksilla on myös valvontaelimet, jotka valvovat niiden toimeenpanoa. Esimerkiksi YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta ja se tuli voimaan Suomessa 1986. Naisiin kohdistuva väkivalta määritellään sopimuksessa naisiin kohdistuvaksi syrjinnäksi, mutta sopimus ei sisällä väkivallan kattavia suoria pykäläitä. Suomi on saanut vuosikymmenten ajan suosituksia CEDAW-komitealta. Hiekka toivoi laajempaa keskustelua siitä, kuinka kv. suosituksia voitaisiin käyttää vahvemmin hyväksi kansallisessa työssä. Hiekka huomautti, että kansallinen toimeenpano ei näytä aina korreloivan Suomen kv. maineen kanssa ja miten Suomi vaikuttaa kansainvälisesti.

Hiekka nosti esiin myös muita sopimuksia, kuten TSS-sopimuksen, joka liittyy etenkin sosiaaliturva- ja syrjintäkysymyksiin. Myös KP-oikeuksien komitea on ottanut kantaa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyen. Erityisesti Hiekka nosti esiin UPR-prosessin, jolla viitataan YK:ssa tapahtuvaan valtioiden väliseen vertaismääräaikaistarkasteluun. Viimeisimmässä tarkastelussa vuonna 2021 Suomi sai useita suosituksia naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyen. Suomi toimii myös YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä vuosina 2022–2024 ja naisten oikeudet ovat Suomen ajama pääteema.

Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea antoi Suomelle kolme suositusta (06/2023), joista pitää raportoida vuonna 2025. Suositukset liittyivät mm. siihen miten Suomessa pitäisi huomioida kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan muodot lähisuhdeväkivallan lisäksi, tiedonkeruu erityisesti huoltajuuspäätöksiin liittyen ja lähisuhdeväkivallan sovittelun rajaaminen. Hiekka painotti, että kv. suositukset tulee ottaa vakavasti UM:n näkökulmasta. Multilateraaliala järjestelmää yritetään heikentää, mistä syystä Suomi tekee paljon töitä multilateraalien sääntöpohjaisen järjestelmän vahvistamiseksi.

6 Eduskunnan joululahjarahojen käyttö

Minna Viuhko muistutti, että eduskunta on antanut 300 000 euroa joululahjarahaa Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa varten. Joululahjarahat tulee käyttää vuosien 2023 ja 2024 aikana. NAPE on jo aiemmin hyväksynyt kolme esitystä (yht. 160 000 euroa). RISEltä on tullut uusi esitys, jota työvaliokunta puoltaa. Minna Piispa oikeusministeriöstä alusti tarkemmin RISEn esityksestä liittyen lähestymiskieltoon sähköiseen valvontaan, joka tulee voimaan 1.10.2023. RISEn tarkoitus on tehdä prosessikuvaus lähestymiskieltoon määrätyn ja suojattavien henkilöiden tukipalveluihin ohjaamisesta ja lisätä tietoisuutta lähisuhdeväkivallan tekijöiden ja suojattavien henkilöiden ohjaus- ja tukipalvelutarpeista (toimenpide 1.10. ja 3.3.; rahoituspyyntö 30 000 euroa). NAPE hyväksyi RISEn esityksen. Siten joululahjarahaa jäi vielä käytettäväksi 110 000 euroa. Keskustelut muista käyttökohteista OKM:n ja Migrin kanssa jatkuvat.

7 JÄTYn kuulumiset

Tiina Muukkonen kertoi JÄTYn edellisen kokouksen kuulumiset. JÄTYssä nousi esiin monia huolia ja ajatuksia hallitusohjelmaan liittyen, mm.:

- tutkimuksen ja tiedonkeruun mahdollisuuksien vaarantuminen
- sukupuolen näkymättömyys hallitusohjelmassa ja sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolten moninaisuuteen liittyvät kysymykset
- lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopuminen ja pakottavan kontrollin kriminalisointi nähtiin myönteisenä
- katu- ja jengirikollisuudessa voi olla linkkejä naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, jotka on hyvä selvittää
- sote-palvelut ja väkivallan tunnistaminen, kuinka isolla osalla palveluihin hakeutuvista on väkivaltaa taustalla
- NKV-direktiivi, miten sitä tullaan tulkitsemaan ja toteuttamaan, toivotaan kansallisesti vahvaa täytäntöönpanoa, raiskaussäännöksen puuttuminen herätti paljon keskustelua ja pohdintaa voiko asiaan vielä vaikuttaa

JÄTYssä oli myös kysytty turvakotien esteettömyyden parantamiseen tarkoitettuihin joululahjarahoihin liittyen, että onko niihin tulossa heikennyksiä. STM ja THL vastasivat, että esteettömyystyötä on tehty ja tehdään tälläkin hetkellä osana normaalia toimintaa.

Lisäksi valtiovarainministeriöstä esitettiin budjettitekkinen huomio joululahjarahoihin liittyen. Vaikka budjetissa näyttää olevan miinuslukuja, niin se ei tarkoita, että jo myönnetty joululahjarahat olisi peruutettu. Rahat on myönnetty vuodelle 2023, ja ne ovat käytettävissä myös vuonna 2024.

8 Ajankohtaiset asiat

Seuranta ja aikataulu

Elina Kervinen kertoi Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman seurannasta ja sen alustavasta aikataulusta. Toimeenpanosuunnitelman ensimmäinen seurantakerros toteutetaan tänä syksynä. Se alkaa todennäköisesti lokakuussa viikolla 41 ja vastausaikaa on neljästä viiteen viikkoon. Seurantatiedon lisäksi tarkoituksena on kartoittaa myös toimeenpanon lähtötilanteen tietoja ja palata vastuutahojen alkuperäisiin suunnitelmiin toimenpiteiden toteuttamiseksi. Vastuutahoille lähetetään kysely, johon organisaatiokohtaisesti täydennetään ne konkreettiset toimet, mitä on ollut tarkoitus tehdä tämän neljän vuoden aikana sekä se, mitä on tehty tähän mennessä (lähtötilanne v.2022, tavoitteet, toteutus/tuotokset, toimeenpanon tilanearvio 2023 ja lisäksi arvio käytetyistä resursseista). Kervinen tarjosi tukeaan seurantaprosessissa ja lupasi olla käytettävissä Teamsin välityksellä sovittuina aikoina, jos vastuutahoille tulee kysymyksiä seurantakyselyn täyttämässä.

Seurantatieto analysoidaan marras-joulukuussa ja koontitaulukko jaetaan NApelle. Seurantapalaverit järjestetään tammi-helmikuussa 2024 niiden toimenpiteiden osalta, jotka eivät ole edenneet kunnolla. NApEn 1/2024 kokouksessa jokainen hallinnonala esittelee toimeenpanon edistymistä omalta osaltaan. Seurantakysely lähetetään vastuutahoille virallisena lausuntopyyntönä. Kervinen lähettää NApEn jäsenille lisäksi erikseen aiemman

koontitaulukon muistin tueksi. Tämän seurantakierroksen jälkeen seurantatietoa kerätään jatkossa kuuden kuukauden välein.

Tilaisuudet

NAPE ja THL yhteistyössä järjestävät Vammaisiin henkilöihin kohdistuva väkivalta -webinaarin 25.9. Ilmoittautuminen on käynnissä, ja linkki on jaettu NAPERin jäsenille.

Seuraavat kokoukset

NAPE 4/2023 - to 26.10. klo 12–15

NAPE 5/2023 - to 14.12. klo 9–12

9 Muut asiat

Kansainvälinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen päivä on 25.11.2023. Elina Kervinen pyysi lähettämään hänelle tietoa NKV-päivään tai Oranssit päivät -kampanjaan liittyvistä tilaisuuksista koordinaation tueksi.

Kuntaliitto järjestää 24.11. kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintafoorumin, jossa teemana yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja lähisuhdeväkivalta.

10 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Jari Keinänen kiitti osallistujia kokouksesta ja päätti kokouksen.

JAKELU

Toimikunnan jäsenet ja varajäsenet
Pysyvät asiantuntijat
Erikseen kutsutut asiantuntijat